

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum filius Dei assumpserit carnem mediante anima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super quæst. quinta articulum quartum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum filius Dei assumeret debuerit intellectum.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur, quod filius Dei non assumeret mentem humanam siue intellectum. Vbi enim est presentia rei, non requiritur eius imago: sed homo secundum materiam est ad imaginem Dei, ut Aug. dicit in li. de Trin. Cum ergo in Christo fuerit presentia ipsius diuini Verbi, non oportuit ibi esse mentem humanam.

Præterea. Maior lux offuscatur a minore: sed uerbum Dei, quod est lux illuminans omnem hominem uenientem in hunc mundum (ut dicitur Ioan. i.) comparatur ad mentem sicut lux maior ad minorem, quia & ipsa mens lux quædam est, quasi lucerna illuminata a prima luce, Procl. 10. Lucerna Domini spiraculum hominis. Ergo in Christo, qui est uerbum Dei, non fuit necessarium esse mentem humanam.

Præterea. Assumptio humanæ naturæ a Dei uerbo, dicitur incarnatio eius, sed intellectus siue mens humana neque est caro, neque est actus carnis, quia nullius corporis actus est, ut probatur in 3. de anima ergo uidetur quod filius Dei humanam mentem non assumpsit.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in li. de fi. ad Pet. Firmissime tene, & nullatenus dubites, Christum filium Dei habere ueram nostri generis carnem & animam rationalem, qui de carne sua dicit, Palpare & uidete, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me uidetis habere, Luce ultimo.

Et circa hoc quaruntur sex. Primo, Vtrum filius Dei assumpsit carnem mediante anima. Secundo, Vtrum assumpsit animam mediante spiritu siue mente. Tertio, Vtrum anima fuerit prius assumpta, quam caro. Quarto, Vtrum caro Christi fuerit prius a uerbo assumpta, quam anima unita. Quinto, Vtrum tota humana natura sit assumpta mediantribus partibus. Sexto, Vtrum sit assumpta mediante gratia.

RESPON. Dicendum, quod sicut Aug. dicit in li. de heresib. Appollinaristæ de anima Christi a Catholica ecclesia dissenserunt, dicentes, sicut Arriani, Deum Christum carnem solam sine anima suscepisse, in qua questione testimonium euangelicum uidetur, mentem deuisse anime Christi, sed pro hac ipsum uerbum in ea fuisse dixerunt: sed hæc positio eisdem rationibus conuincitur, sicut & prædicta. Primo. hoc aduersatur rationi euangelicæ, quæ commemorat eum fuisse miratum: ut patet Mat. 7. Admiratio autem absque ratione non potest, quia importat collationem effectus ad causam, dum aliquis uidet effectum, cuius causam ignorat & querit, ut dicitur in pri. Met. Secundo repugnat utilitati incarnationis, quæ est iustificatio hominis a peccato. Anima enim humana non est capax peccati, nec gratiæ iustificantis, nisi per mentem. Unde præ-

capit oportuit mentem humanam assumi. Vnde dicit Damascenus in 3. li. q. Dei uerbum assumpsit corpus, & animam intellectualem & rationalem: & postea subdit, Totus totus unicus est, ut toti mihi salutem largiretur: quod non in assumptum est, incurabile est. Tertio, hoc repugnat ueritati incarnationis: cum enim corpus proportionetur animæ sicut materia propria forme, non est uere caro humana, quæ non est perfecta anima humana: rationali, & ideo si Christus animam sine mente habuisset, non habuisset ueram carnem humanam, sed bestialem: quia per solam mentem anima nostra differt ab anima bestiali. Vnde dicit Aug. in li. 83. q. q. si hunc errorem sequeretur, quod filius Dei ueram quandam cum figura humani corporis suscepisset: quod iterum repugnat ueritati diuinæ, quæ nullam patitur fictionis falsitatem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ubi est ipsa res per se presentia, non requiritur eius imago Dei, hoc quoque suppleat locum rei: sicut ubi est Imperator, milites non uenerantur eius imaginem: sed tamen requiritur cum presentia rei imago ipsius, ut perficiatur ex ipsa rei presentia, sicut imago in cera perficitur per impressionem sigilli, & imago hominis resultat in speculo per eius presentiam. Vnde ad perficiendam mentem humanam, necessarium fuit, quod eam sibi uerbum Dei uniuertit.

AD SECUNDVM dicendum, quod lux maior euacuat lucem minorem alterius corporis: illuminatis: non tamen euacuat, sed perficit lucem corporis illuminati: ad presentiam enim solis, stellarum lux obscuratur, sed aeris lumen perficitur. Intellectus autem seu mens hominis, est quasi lux illuminata a luce diuini Verbi, & ideo per presentiam Verbi non euacuat mens hominis, sed magis perficitur.

AD TERTIVM dicendum, quod licet potentia intellectiua non sit alicuius corporis actus: ipsa tamen essentia animæ humanæ, quæ est forma corporis, requiritur quod sit nobilior ad hoc, quod habeat potentiam intelligendi. & ideo necesse est ut corpus melius dispositum ei respondeat.

QVAESTIO VI.

De modo assumptionis quantum ad ordinem, in sex articulos diuisa.

PRIMO de ordine assumptionis prædictæ.

ET CIRCA hoc quaruntur sex.

- Primo, Vtrum filius Dei assumpsit carnem mediante anima.
Secundo, Vtrum assumpsit animam mediante spiritu siue mente.
Tertio, Vtrum anima fuerit prius assumpta, quam caro.
Quarto, Vtrum caro Christi fuerit prius a uerbo assumpta, quam anima unita.
Quinto, Vtrum tota humana natura sit assumpta mediantribus partibus.
Sexto, Vtrum sit assumpta mediante gratia.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum filius Dei assumpsit carnem mediante anima.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod filius Dei non assumpsit carnem mediante anima.

Super quæstionis sextæ articulum primum.

Tullius 1. art. q. 6. intelligendus est ut sonat, quonia in corpore distinguetur, & motus est occasione uerborum August. & Magistri sentent. in 2. distin. 3. sent. ponentium orationem in ista assumptione.

In corpore articuli duo sunt. primo, declaratur ille terminus, mediante, in titulo positus: secundo respondetur quæstioni. Sic ergo, si attendimus, primum fit declarando, distinguendo, excludendo, subdistinguendo, & conferendo membra distincta inter se. Declaratur in primis, quod medium importet ordinem: quod probatur, quia dicitur respectu principii & finis, quorum utrumque importat.

diff. 2. q. 1. q. 2. q. 3. ca. 4. q. 5. q. 6. q. 7. q. 8. q. 9. q. 10. q. 11. q. 12. q. 13. q. 14. q. 15. q. 16. q. 17. q. 18. q. 19. q. 20. q. 21. q. 22. q. 23. q. 24. q. 25. q. 26. q. 27. q. 28. q. 29. q. 30. q. 31. q. 32. q. 33. q. 34. q. 35. q. 36. q. 37. q. 38. q. 39. q. 40. q. 41. q. 42. q. 43. q. 44. q. 45. q. 46. q. 47. q. 48. q. 49. q. 50. q. 51. q. 52. q. 53. q. 54. q. 55. q. 56. q. 57. q. 58. q. 59. q. 60. q. 61. q. 62. q. 63. q. 64. q. 65. q. 66. q. 67. q. 68. q. 69. q. 70. q. 71. q. 72. q. 73. q. 74. q. 75. q. 76. q. 77. q. 78. q. 79. q. 80. q. 81. q. 82. q. 83. q. 84. q. 85. q. 86. q. 87. q. 88. q. 89. q. 90. q. 91. q. 92. q. 93. q. 94. q. 95. q. 96. q. 97. q. 98. q. 99. q. 100.

Cap. 1.

li. 3. ext. 6. ad 11.

ca. 1. prin. 80 1.

Li. 2. ma. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

In hunc librum...

ca. 55. in pri. 106.

Loco li. 1. met. c. 3. in medio 100. 3.

Li. 3. or. 5. q. 6. cir. med. 100. li. 2. q. 1. n. dicit.

q. 80. non potest ad 1. prin. 10. 4.

In 3. q. 9. ar. 1. ad 2. & 3. di. 1. q. 1. ar. 1. ad 3. & di. 13. ar. 1. q. 1. ad 2.

Super quæstionis sextæ articulum primum.

3. di. 3. q. 2. 1. & di. 3. q. 5. ar. 2. c. 4. con. 4. q. 2. q. 1. ar. 3. ad 4.

portat ordinem aliquem, ad quem spectat secundum que dicitur principium aut finis. Vnde & medium secundum aliquem ordinem oportet quod sit medium, nec oppositum intelligi potest. Distinguitur præterea ordo, in ordinem temporis vel nature; & exclusio ordinis temporis a mysterio assumptionis (ut in hac eadem questione patet).

Perfectior enim est modus, quo filius Dei unitur humane nature & partibus eius, quam quo est in omnibus creaturis: sed in creaturis est immediate per essentialiam; potentiam, & presentiam; ergo multo magis filius Dei immediate unitur carni, & non mediante anima.

¶ 2. Præter. Anima & caro unita sunt Dei verbo in unitate hypostasis seu personæ: sed corpus inmediate pertinet ad personam siue hypostasim hominis; sicut & anima, quin immo magis videtur se de propinquo habere ad hypostasim corpus, quod est materia, quam anima, quæ est forma: quæ principium individuationis, quæ importatur in nomine hypostasis, videtur esse materia. ergo filius Dei non assumpsit carnem mediante anima.

¶ 3. Præter. Remoto medio separantur ea, quæ per medium coniunguntur: sicut remota superficie, cessaret color a corpore, qui inest corpori per superficiem: sed separata per mortem anima, adhuc remanet unio verbi ad carnem, quod infra patebit. * ergo verbum non coniungitur carni mediante anima.

SED CONTRA est, quod Aug. dicitur Epist. ad Volusianum. Ipsa magnitudo diuine uirtutis, animam sibi rationalem, & per eandem corpus humanum, totumque omnino hominem in melius mutandum coaptauit.

Antecedens probatur dupliciter, primo, quia caro non esset assumpibilis nisi per ordinem, quem habet ad animam rationalem: secundo, quia caro per ordinem ad animam rationalem habet, quod sit caro humana: sola autem natura humana est assumpibilis, ut patet ex prius dictis.

¶ Antequam ad ulteriora progrediamur, declarandum censetur, quid sentiat Auctor in hac materia, & in quo impugnatur. Scito igitur quod sunt hic duæ principales difficultates. Prima est circa ordinem partium inter se non absolute, sed relatas ad assumptionem, & hæc tractatur hic quod ad partes essentielles scilicet animam & corpus, & in sequenti articulo, quod ad partes potentiales, scilicet mentem & sensum. Altera est circa ordinem inter partes & totum, scilicet animam & corpus, & naturam humanam, & hæc tractatur in articulo quinto huius q. Et in utraque questione sunt uariæ opiniones. Durandus namque in 3. sentent. dist. 2. q. 2. negat omnem naturæ ordinem in mysterio assumptionis, tam in partibus inter se, quam in partibus & toto inter se, relatis temper ad assumptionem, & partim concedit secundum naturæ ordinem medium ut quod, & partim non concedit medium, ut quod,

¶ Antequam ad ulteriora progrediamur, declarandum censetur, quid sentiat Auctor in hac materia, & in quo impugnatur. Scito igitur quod sunt hic duæ principales difficultates. Prima est circa ordinem partium inter se non absolute, sed relatas ad assumptionem, & hæc tractatur hic quod ad partes essentielles scilicet animam & corpus, & in sequenti articulo, quod ad partes potentiales, scilicet mentem & sensum. Altera est circa ordinem inter partes & totum, scilicet animam & corpus, & naturam humanam, & hæc tractatur in articulo quinto huius q. Et in utraque questione sunt uariæ opiniones. Durandus namque in 3. sentent. dist. 2. q. 2. negat omnem naturæ ordinem in mysterio assumptionis, tam in partibus inter se, quam in partibus & toto inter se, relatis temper ad assumptionem, & partim concedit secundum naturæ ordinem medium ut quod, & partim non concedit medium, ut quod,

¶ Antequam ad ulteriora progrediamur, declarandum censetur, quid sentiat Auctor in hac materia, & in quo impugnatur. Scito igitur quod sunt hic duæ principales difficultates. Prima est circa ordinem partium inter se non absolute, sed relatas ad assumptionem, & hæc tractatur hic quod ad partes essentielles scilicet animam & corpus, & in sequenti articulo, quod ad partes potentiales, scilicet mentem & sensum. Altera est circa ordinem inter partes & totum, scilicet animam & corpus, & naturam humanam, & hæc tractatur in articulo quinto huius q. Et in utraque questione sunt uariæ opiniones. Durandus namque in 3. sentent. dist. 2. q. 2. negat omnem naturæ ordinem in mysterio assumptionis, tam in partibus inter se, quam in partibus & toto inter se, relatis temper ad assumptionem, & partim concedit secundum naturæ ordinem medium ut quod, & partim non concedit medium, ut quod,

¶ Antequam ad ulteriora progrediamur, declarandum censetur, quid sentiat Auctor in hac materia, & in quo impugnatur. Scito igitur quod sunt hic duæ principales difficultates. Prima est circa ordinem partium inter se non absolute, sed relatas ad assumptionem, & hæc tractatur hic quod ad partes essentielles scilicet animam & corpus, & in sequenti articulo, quod ad partes potentiales, scilicet mentem & sensum. Altera est circa ordinem inter partes & totum, scilicet animam & corpus, & naturam humanam, & hæc tractatur in articulo quinto huius q. Et in utraque questione sunt uariæ opiniones. Durandus namque in 3. sentent. dist. 2. q. 2. negat omnem naturæ ordinem in mysterio assumptionis, tam in partibus inter se, quam in partibus & toto inter se, relatis temper ad assumptionem, & partim concedit secundum naturæ ordinem medium ut quod, & partim non concedit medium, ut quod,

& uniuersaliter concedit medium, ut quod, in hoc assumptionis mysterio. Declaro singula præsupposita distinctione tam dicta, quod mediare secundum naturæ ordinem, ut causa assumptionis ex parte assumpti, contingit dupliciter.

¶ Uno modo, quod sit causa, quod aliud assumatur, quod ipsa causa præsumitur intelligatur, quasi sit progressus quidam in his quæ assumuntur; & prius secundum naturæ ordinem assumatur natura; & deinde caro, sicut dicimus quod prius generatur homo, quam risibile secundum naturæ ordinem, quam simul tempore, quia risibile præsupponit hominem, ut quod est genus. Et hoc modo Auctor concedit partes naturæ, animam scilicet, & corpus prius naturæ assumitur, quam totam naturam, prius tamen natura secundum ordinem executionis, ut in quinto patet articulo, ubi afferentur argumenta Scoti & Durandi contra hoc, & soluentur. Alio modo, quod sit causa, ut aliud sit assumptibile, siue ut quod, siue ut quod, non curando, & hoc modo affirmat Auctor utrobique esse medium, scilicet inter partes inter se, & inter partes, & totum.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

¶ Respon. Dicendum, quod medium dicitur respectu principii & finis. Vnde sicut principium & finis important ordinem, ita & medium. Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remotæ. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuert filio Dei: non n. esset assumptibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumptibilis.

q. 10. art. 2. Inf. art. 3. & q. 33. art. 2. & 3. dist. 2. q. 2. art. 3. In epist. 3. an te medium illius. co. 2.

c. 14. h. reman. Prin.

animam & carnem in assumptione, ex hoc ipso patet, quod est ibi vera causalitas realis. Ad cuius clariorem noticiam afferenda est differentia inter animam & carnem respectu assumptionis: comparando siquidem haec duo ad assumptionem, manifeste constabit, quod inter actionem assumptionis & actionem creaturam utriusque haec inveni-

tur differentia, quod respectu anime nulla alia actio mediat: sed respectu carnis mediat actio animati in carnis. Nam praesupposita actione creaturae carnis non est caro assumptibilis secundum congruitatem (sic enim de assumptibili est sermo) nisi sit anima ra seu humana: anima autem aut humana non est materia illa, nisi per actionem animati in illius: actio autem animati co stat quod anima ponit in carne, quae realiter faciendo illam in esse animato & humano, vere ut causa media, causat carnis assumptibilitatem.

Praesupposita autem actione creaturae animae, non expectatur alia actio, qualiquid superaddatur anime, per quod fiat assumptibilis, sed statim est assumptibilis. Est igitur anima per actionem assumptionis actio abique actione media, caro autem sine materia non nisi media actione animata. est igitur inter carnem & animam inter se relata ad assumptionem, ordo naturae secundum causalitatem in re. Et quoniam ex hoc quod anima sic causat carnem assumptibilem, non sequitur, ergo anima prius natura assumitur: sed bene sequitur, ergo est ratio, quod caro assumatur, & ut in littera dicitur, non est nisi in fieri ratio: id autem quod se habet ad carnem ut ratio quod assumatur, se habet ut quo, & non oportet quod se habeat ut quod, ideo ex hac doctrina Auctoris non plus habeo qua quod anima mediat ut causa media ut qua, seu quo, ita quod non prius natura anima ut quod assumitur, sed prius natura anima ut quo assumitur, & simul natura utrumque, ut quod assumitur, ita quod referentur ad animam, & carnem inter se ad assumi ut quod, nullus est naturae ordo, quia neutrum est alteri medium ut quod. Et si ad hoc tendebat Durandus, non contradicere: sed quia non inuenio se sic declarasse, ut Scotus fecit, ideo &c. Moueor autem ad negandum, quod anima est medium ut quod respectu carnis in assumptione, quia nulla apparet ratio quare debeat hoc concedi: quamuis enim tam anima, quam caro sit assumpta, ut quod assumitur, partialiter tamen seu ut pars, quia anima non intelligitur prius assumpta, quam animet carnem (quod per creaturam actionem sortitur ex modo suae creationis, quia, si creatur in corpore) nec caro prius assumitur, quam sit animata: ideo inter animam & carnem ut sunt quae assumuntur, nullum uideo ordinem naturae aut intellectus, sed solum, ut dictum est, quod anima est causa carni ut quo, quod assumatur.

Ad obiectionem autem Durandi dicitur, quod in assumptione est naturae ordo ex parte assumptorum. Et cum contra hoc arguitur, quia unum pluribus, non in quantum sunt plura, sed unum &c. negatur Minor quoniam filius Dei assumpsit animam & corpus, ut sunt plura: quia assumpsit illa ut sunt duae partes essentialiter realiter distinctae inter se. Ad probationem dicitur, quod aliud est concedere affirmatiuam, scilicet assumpsit partes ut sunt unum, & aliud est cum dicta affirmatiua concedere etiam negatiuam, scilicet non assumpsit partes, ut sunt plures res.

Affirmatiua namque importat quod partes sunt assumptae ut uniuersum in toto, & hoc est dictum, quod partes sunt assumptae ut sunt in toto, negatiua autem importat, quod partes non sunt assumptae secundum seipsas, sed quod assumptione terminatur ad totum tantum, & ad partes non nisi ut sunt in toto. Constat autem ex doctrina sacra, filium Dei assumpsisse ita partes in toto, quod tamen ad ipsas partes in seipsis terminata est assumptio: alioquin oportuisset in morte Christi fieri nouas assumptiones animae in se,

& corporis in se, quoniam in toto non erant. Dicitur igitur, quod filius Dei assumpsit animam & carnem, in quantum sunt partes unius naturae: sed ex hoc non sequitur, ergo in quantum sunt unum & non in quantum sunt plures: quia & assumpsit, in quantum sunt unum in natura unica, & in quantum sunt in se plures res, partiales tamen.

naturam, sequeretur quod corpus esset ei uicinius, cum sit materia, quae est indiuiduationis principium: sicut & anima, quae est forma specifica, propinquius se habet ad naturam humanam: sed quia hypostasis uerbi est prior, & altior, quam humana natura, tanto id, quod est in humana natura, propinquius ad eam se habet, quanto est altius: & ideo propinquior est uerbo Dei anima, quam corpus.

Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse casualius quantum ad aptitudinem & congruitatem, quo tamen remoto, illud non tollitur: quia etsi fieri alicuius dependet ex aliquo, postquam tamen est in facto esse, ab eo non dependet. Sicut si inter aliquos amicitia causatur aliquo mediate, eo recedente adhuc amicitia remanet: & si aliqua in matrimonium ducit per pulchritudinem, quae facit congruitatem in muliere ad copulam coniugalem:

In responsione ad secundum eiusdem primi articuli, nota primo hanc doctrinam, quod scilicet non eodem ordine se habet partes naturae humanae ad personalitatem alienam, scilicet Verbi Dei, quo se haberent ad personalitatem propriam, scilicet personae humanae. & ratio in littera redditur ex altitudine diuinae personae. & haec bene retinetur, & applicato, cum discutitur Assumptio nis mysterium quod ad ordinem assumptorum: & non fundes te super ordine eorundem ad propria personalitatem, ut in 5. art. ratio Scoti super hoc fundamentum afferatur.

Secundo, quod prima uerba litterae scilicet corpus est uicinius personae propriae, anima autem natura humana, non carent scrupulo. Quoniam etsi uera sunt secundum communia homini, & aliis substantiis sensibilibus (quonia in eis anima uicinius est naturae & corpus personae: quia anima constituit formaliter naturam, & materia indiuiduat personam autem constat indiuiduum maxime appropinquare, unde & creditur idem oino quod ad re apud multos) secundum tamen propria principia hois ut oppositum, quonia anima intellectiua, quia est ex se subsistens, & desert seculi subsistentia, qua coeque supposito, propinquior est personae, cuius proprium est subsistere, adeo ut ipsi personae primo conueniat. Sed hoc non obstat, quia anima intellectiua in suo fieri mendicat a corpore, licet occasionaliter, nec desert seculi subsistentia propria sibi, ut quod subsistit, nisi in potentia, sed ut proprium illius principium ut quo. Unde licet aliquid plus propinquitatis habeat ad hypostasim, quam alia anima, quia ex proprio ordine desert, ut quo tamen, actum subsistendi, non tamen propinquior est, quam corpus, quod ipsam animam & sumum essendi actum indiuiduat. Stant ergo solida uerba litterae.

In responsione ad tertium eiusdem articuli, clare habes, quo pacto apud Auctorem intelligitur animam mediare in assumptione carnis. I. cum tribus conditionibus. Prima est secundum aptitudinem, quia I. reddit carnem aptam ad assumi, faciendo ipsam animatam & humanam. Secunda est secundum congruitatem, quia haec aptitudo non est necessitatis, sed congruitatis: nam & Deus posset sine illa assumere carnem, & caro sic apta non necessitat ad assumptionem: sed ex hoc ipso, quod caro est humana, est habilis de congruo, ut assumatur, hoc est, assumptibilis est de congruo. Tertia est in fieri, quia conditio ista, quia caro est de congruo assumptibilis, non mediat in facto esse, sed in fieri tantum. Et propterea cessante tali conditione actualiter (ut de facto cessauit in morte Christi), quia caro Christi in triduo non erat animata, nec etiam caro, nisi equiuoce) non propterea desinit unio assumptae carnis ad diuinam hypostasim, qua oportuisset desinere, si anima esset medium in facto esse, sicut quia est medium in fieri, ideo in principio assumptionis caro non nisi animata ac humana assumitur. Et hinc habes, quod caro ipsa in se terminat assumptionem actionem, & non solum ut animata & ut humana, licet non attingeret ea, nisi esset animata ac humana, sicut aliquis accipit in uxore mulierem pulchram, sed seipsam mulierem licet non acciperet eam nisi esset in principio, cum ea accipit, pulchra, ut in littera dicitur. Et propterea in morte Christi desistente humanitate per mortem, non de nouo Verbum assumpsit animam & corpus, sed quae in principio facta est assumptio & determinata ad totum, & partes etiam in se non desijt terminari ad partes desiciente toto: quoniam nec ipsum totum est medium in assumptione, nisi in fieri secundum ordinem intentionis, ut infra patebit.

Tertia S. Thomae. E 2 Super

In responsione ad secundum eiusdem primi articuli, nota primo hanc doctrinam, quod scilicet non eodem ordine se habet partes naturae humanae ad personalitatem alienam, scilicet Verbi Dei, quo se haberent ad personalitatem propriam, scilicet personae humanae. & ratio in littera redditur ex altitudine diuinae personae. & haec bene retinetur, & applicato, cum discutitur Assumptio nis mysterium quod ad ordinem assumptorum: & non fundes te super ordine eorundem ad propria personalitatem, ut in 5. art. ratio Scoti super hoc fundamentum afferatur.

Secundo, quod prima uerba litterae scilicet corpus est uicinius personae propriae, anima autem natura humana, non carent scrupulo. Quoniam etsi uera sunt secundum communia homini, & aliis substantiis sensibilibus (quonia in eis anima uicinius est naturae & corpus personae: quia anima constituit formaliter naturam, & materia indiuiduat personam autem constat indiuiduum maxime appropinquare, unde & creditur idem oino quod ad re apud multos) secundum tamen propria principia hois ut oppositum, quonia anima intellectiua, quia est ex se subsistens, & desert seculi subsistentia, qua coeque supposito, propinquior est personae, cuius proprium est subsistere, adeo ut ipsi personae primo conueniat. Sed hoc non obstat, quia anima intellectiua in suo fieri mendicat a corpore, licet occasionaliter, nec desert seculi subsistentia propria sibi, ut quod subsistit, nisi in potentia, sed ut proprium illius principium ut quo. Unde licet aliquid plus propinquitatis habeat ad hypostasim, quam alia anima, quia ex proprio ordine desert, ut quo tamen, actum subsistendi, non tamen propinquior est, quam corpus, quod ipsam animam & sumum essendi actum indiuiduat. Stant ergo solida uerba litterae.

In responsione ad tertium eiusdem articuli, clare habes, quo pacto apud Auctorem intelligitur animam mediare in assumptione carnis. I. cum tribus conditionibus. Prima est secundum aptitudinem, quia I. reddit carnem aptam ad assumi, faciendo ipsam animatam & humanam. Secunda est secundum congruitatem, quia haec aptitudo non est necessitatis, sed congruitatis: nam & Deus posset sine illa assumere carnem, & caro sic apta non necessitat ad assumptionem: sed ex hoc ipso, quod caro est humana, est habilis de congruo, ut assumatur, hoc est, assumptibilis est de congruo. Tertia est in fieri, quia conditio ista, quia caro est de congruo assumptibilis, non mediat in facto esse, sed in fieri tantum. Et propterea cessante tali conditione actualiter (ut de facto cessauit in morte Christi), quia caro Christi in triduo non erat animata, nec etiam caro, nisi equiuoce) non propterea desinit unio assumptae carnis ad diuinam hypostasim, qua oportuisset desinere, si anima esset medium in facto esse, sicut quia est medium in fieri, ideo in principio assumptionis caro non nisi animata ac humana assumitur. Et hinc habes, quod caro ipsa in se terminat assumptionem actionem, & non solum ut animata & ut humana, licet non attingeret ea, nisi esset animata ac humana, sicut aliquis accipit in uxore mulierem pulchram, sed seipsam mulierem licet non acciperet eam nisi esset in principio, cum ea accipit, pulchra, ut in littera dicitur. Et propterea in morte Christi desistente humanitate per mortem, non de nouo Verbum assumpsit animam & corpus, sed quae in principio facta est assumptio & determinata ad totum, & partes etiam in se non desijt terminari ad partes desiciente toto: quoniam nec ipsum totum est medium in assumptione, nisi in fieri secundum ordinem intentionis, ut infra patebit.

Tertia S. Thomae. E 2 Super

Super questionis sex
ta articulum secun
dum.

tamen pulchritudine cessante, ad
huc durat copula coniugalis. & si
militer separata anima, remanet
vniio verbi ad carnem.

ARTICVLVS II.

Utrum Dei filius assumpserit animam
mediante spiritu, siue mente.

AD SECUNDVM sic proceditur.
Videtur, quod filius Dei no
assumpserit animam mediante
spiritu. Idem enim non cadit me
dium inter seipsum & aliquid ali
ud: sed spiritus siue mens non
est aliud in essentia ab ipsa ani
ma, ut in prima parte habitum
est. * ergo filius Dei non assump
sit animam mediante spiritu siue
mente.

¶ 2 Præ. Illud, quo mediante fa
cta est assumptio, uidetur esse ma
gis assumptibile: sed spiritus siue
mens non est magis assumptibi
lis, quam anima: quod patet ex
hoc, quod spiritus angelici non
sunt assumptibiles, ut supra di
ctum est. * ergo uidetur, quod fili
us Dei non assumpserit animam
mediante spiritu.

¶ 3 Præ. Posterius assumitur a
primo mediante priori: sed ani
ma nominat ipsam essentiam,
quæ est prior naturaliter, quam
ipsa potentia eius quæ est mens.
ergo uidetur, quod filius Dei no
assumpserit animam mediante
spiritu siue mente.

SED CONTRA est, quod Aug. di
cit in lib. de Agone Christiano. †
Inuisibilis, & incomparabili
s ueritas, per spiritum ani
mæ, & per animam corpus ac
cepit.

RESPON. Dicendum, quod
sicut dictum est, * filius Dei, dici
tur assumpsisse carnem anima
mediante, tum propter ordinem
dignitatis, tum etiam propter cõ
gruitatem assumptionis. Vtrum
que autem horum inuenitur, si
comparemus intellectum, qui spi
ritus dicitur, ad ceteras animæ partes:
non enim anima est assumptibi
lis secundum congruitatem, nisi
per hoc, quod est capax Dei ad
imaginem eius existens, quod est
secundum mentem, quæ spiritus
dicitur, secundum illud Eph. 4.
Renouamini spiritu mentis ue
stræ. Similiter etiam intellectus
inter ceteras partes anime, est su
prior, & dignior, & Deo similior.
& id, ut Damasc. dicit in 3. li. * uni
tum est carni per medium intelle
ctum, uerbum Dei. intellectus n.
est quod est animæ purissimum,
sed & Deus est intellectus.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod & si intellectus no sit aliud
ab anima secundum essentiam: di
stinguitur tamen ab aliis partibus
animæ secundum rationem po
tentis. & secundum hoc compe
tit sibi ratio medij.

AD SECUNDVM dicendum, quod
spiritui angelico no deest cõgrui
tas ad assumptionem, propter de
fectum dignitatis: sed propter ir
reparabilitatem casus, quod non
potest dici de spiritu humano, ut
patet ex his, quæ in prima par
te dicta sunt.

AD III. Dicendum, quod anima
(inter quam & Dei uerbum poni
tur medium intellectus) non acci
pitur pro essentia animæ, quæ est
omnibus potentijs cõmunis: sed
pro potentijs inferioribus, quæ
sunt omni animæ communes.

ARTICVLVS III.

Utrum anima a Dei filio prius fuerit
assumpta, quam caro.

AD TERTIUM sic proceditur.
Videtur, quod anima Chri
sti fuerit prius assumpta a Verbo
quàm caro. Filius enim Dei assu
mpsit carnem mediante anima, ut
dictum est: * sed prius peruenit
ad medium, quàm ad extre
mum. ergo filius Dei assumpsit
prius animam quàm corpus.

¶ 2 Præ. Anima Christi est di
gnior angelis, sicut illud Psal. 96.
Adorate eum omnes angeli eius:
sed angeli creati sunt a principio,
ut in primo habitum est. † ergo
& anima Christi, que non fuit an
te creata, quàm assumpta: dicit. n.
Damasc. in 3. lib. * quod numquã
neque anima neque corpus Chri
sti propriam habuerunt hyposta
sim: ergo uidetur quod anima fue
rit ante assumpta, quàm caro, que
est concepta in utero Virginis.

¶ 3 Præ. Ioan. 1. dicitur, Vi
dimus eum plenum gratiæ, &
veritatis: & postea subditur, quod
de plenitudine eius nos omnes ac
cepimus, id est, omnes deles quo
cumque tempore, ut Chrylосто
mus exponit. * Hoc autem non
esset nisi anima Christi habuisset
plenitudinem gratiæ, & veritatis
ante omnes sanctos, qui fuerunt
ab origine mundi: quia causa non
est posterior causato. Cum igitur
plenitudo gratiæ & veritatis fue
rit in anima Christi ex vniione ad
Verbum, secundum illud quod
ibidem dicitur, Vidimus gloriam eius quasi vni
geniti apatre, plenum gratiæ & veritatis, consequens
videtur, quod a principio mundi anima Christi fue
rit a Verbo Dei assumpta.

considerentur illæ duæ
partes, no secundum
quod vniuntur in una sub
stantia aia (quia sensu
uum est in intelle
ctiuo, ut trigonũ i te
tragono, ut dicitur in
de Anima) sed abstrahē
do ab illo vel alio mo
do coniunctionis, &
considerentur ipse par
tes diuerse. & quod con
iunctæ sunt in homi
ne no curado de mo
do, quo sunt coniun
ctæ, simile est iudiciu
de illa propositione,
Assumpit carne me
diante anima, & assu
mpit anima mediante
spiritu. Et propterea
Aug. simul vtramq;
prodit, & in litera
similibus dicitur utraq;
meditatio, saluantur
enim vtrubi; & gra
dus dignitatis, & cau
sa & causati, dicitur pars
intellectiua ex hoc, quod
coniungitur pari sen
sitiua, perficit illa, &
est illi ratio, quod sit al
sumptibilis. Quocir
ca non requiritur hic
causalitate, sicut pars
essentialis, que est for
ma, est causa alterius
cõstitutiuæ, sed propor
tionaliter causalitate,
sicut pars potentialis
formalior & superio
ris ordinis est causa
partis inferioris. oport
et n. proportionaliter
inquirere & intellige
re causalitatem, sicut
proportionaliter sub
partes, que dicuntur
partes essentielles, &
que dicuntur partes
potentiales.

Super quæst. sex
ta articulum tertium.

IN titulo ly prius,
sumitur secundum
tempus ita quod questio
est de prioritate te
poris. & occasio huius
est positio Origenis,
¶ In corpore articu
li sunt tria, primo po
nitur positio Orige
nis: secundò reproba
tur in vno sensu: ter
tio reprobat in alio
sensu. Distinctio par
tiu clara est in litera.
Quo ad primũ posi
tio Orig. refert quod
ad duo. I. & quod ad a
nimas oimium hominũ,
& quod ad aiam Chri
sti scilicet quod omnes
fuerunt

Locis sup. a.
1. not. at.

P. p. q. 77. ar.
1. ad 1.

Ar. 4. ar. 2.

Ex c. 18. 29.
20. & 21. col
ligitur co. 3.

Ar. præced.

si. 3. orth. in
c. 6. ante me
dium.

Lib. 4. 6. 6.
prim.

Li. c. 7. 8.
eom. 4.

Infant.
23. 24.
& 3. 4.
2. 4. 8.
2. 9. 3. 8.
di. 3. 9. 3.
2. 8. 4. 6.
33. 44. 3.
Ar. 4. 1. 2.

P. p. 4. 4.

Homin.
10. 21. 22.
culis a p.
com. 3.